

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 82/05-42

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Eduarda Bárányi a Juraja Babjaka vo veci sťažnosti PaedDr. J. S. a JUDr. D. S., obaja bytom K., zastúpených advokátom JUDr. J. S., K., v ktorej namietajú porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1592/98, na neverejnom zasadnutí 22. júna 2005 takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1592/98 **p o r u š i l** základné právo PaedDr. J. S. a JUDr. D. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1592/98 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.

3. PaedDr. J. S. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 15 000 Sk (slovom pätnásťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. JUDr. D. S. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 15 000 Sk (slovom pätnásťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd Košice II j e p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania PaedDr. J. S. a JUDr. D. S. v sume 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) na adresu ich právneho zástupcu advokáta JUDr. J. S., K., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Sťažnosti PaedDr. J. S. a JUDr. D. S. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 82/05-10 zo 16. marca 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť PaedDr. J. S. (ďalej aj „sťažovateľ“) a JUDr. D. S. (ďalej aj „sťažovateľka“), obaja bytom K. (spolu ďalej aj „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. J. S., K., v ktorej namietajú porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1592/98.

Vo svojich podaniach sťažovatelia uviedli, že 27. novembra 1998 podala MUDr. G. Š. (ďalej len „žalobkyňa“) žalobu o určenie neplatnosti závetov proti žalovaným E. D. (ďalej len „žalovaná v I. rade“) a sťažovateľom. Okresný súd rozsudkom z 31. marca 2003 žalobe žalobkyne v plnom rozsahu vyhovel, avšak podľa sťažovateľov „*svoje výroky nezaložil na skutkovom stave zistenom z vykonaného dokazovania, a preto ich ani právne zdôvodniť nemohol*“. Podľa sťažovateľov okresný súd významovo a obsahovo svojvoľne zmenil výpoveď svedka, ošetrojúceho lekára nebohej, zaznamenanú v zápisnici zo súdneho pojednávania tak, aby právne zaujato odôvodnil nárok žalobkyne. Taktiež posudzoval a rozhodoval vec aj z hľadiska § 476c ods. 1 a § 476d ods. 3 Občianskeho zákonníka.

Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) na základe odvolania podaného žalovanou v I. rade a sťažovateľmi napadnutý rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení svojho rozhodnutia krajský súd poukázal na skutočnosť, že žalobkyňa sa z tohto dôvodu neplatnosti právnych úkonov (závetov) obsiahnutých v notárskych zápisniciach z roku 1996 a 1998 ani nedovoľavala, a vyslovil, že podľa § 49 zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov okresný súd právne nesprávne posúdil, že pri vyhotovení notárskych zápisníc bola potrebná prítomnosť troch svedkov.

Ústavný súd nálezom sp. zn. IV. ÚS 142/04 z 9. júna 2004 prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 17 C 1592/98 konal bez zbytočných prieťahov.

Podľa názoru sťažovateľov okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1592/98 porušil ich základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Zbytočné prieťahy v predmetnom konaní podľa sťažovateľov boli v obdobiach od 13. marca 2000 do 17. marca 2001, ďalej od 5. decembra 2001 do 13. marca 2001, od 9. augusta 2002 do 31. marca 2003, od 31. marca 2003 do 19. júna 2003 a pokračujú aj v období od 28. mája 2004, t. j. po doručení zrušovacieho rozsudku krajského súdu okresnému súdu.

Okresný súd postupoval voči žalovanej v I. rade a sťažovateľom podľa nich „*šikanózne*“ a bez dôkazov na strane žalobkyne, čo dokazuje celý rad jeho úkonov, ktoré

odporujú zákonu a na ktoré sťažovatelia od roku 2000 neustále poukazovali vo svojich sťažnostiach.

Podľa sťažovateľov je dôvodné aj priznanie im primeraného finančného zadost'učinenia - náhrady nemajetkovej ujmy, pretože porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru možno kompenzovať iba priznaním finančného zadost'učinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy. Sťažovatelia uviedli, že *„ujmy na ich základných právach – spravodlivosti a nestrannosti súdneho procesu, ani pri zdanlivo zákonnom súdnom procese dlhodobo vedeným zaujato v prospech žalobkyne, nie je možné dodatočne napraviť len zrušením, inak protiprávneho rozsudku, prípadne len výrokom o tom, že ich právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov porušené bolo. Navyiac z výpovedí oboch žalobcov súd zistil, že svoje nároky na nehnuteľnosti alebohej činia výlučne titulom – odmeny za poskytnuté právne služby alebohej s ktorou žiadna zmluva o právnej službe uzavretá nebola. Z tohto hľadiska je závet žalobkyne z roku 1993 podľa § 39 Občianskeho zákonníka absolútne neplatný“*.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom vysloví, že:

„1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1592/98 porušil právo PaedDr. J. S. a JUDr. D. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo zaručené čl. 6 ods. 1 Medzinárodného dohovoru na prejednanie ich záležitosti spravodlivo, v primeranej lehote a nestranným súdom.

2. Sťažovateľom v 1.-2. rade priznáva primerané finančné zadost'učinenie po 80.000,- Sk.

3. Sťažovateľom priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 5.302,- Sk za 2 úkony právnej pomoci a 2x rež. paušál, ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť právnemu zástupcovi sťažovateľov JUDr. J. S., advokátovi so sídlom v K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.“

V závere svojej sťažnosti sťažovatelia uviedli, že súhlasia s upustením od verejného ústneho pojednávania v predmetnej veci.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu v predmetnej veci vyjadril prostredníctvom svojho predsedu podaním č. Spr. 403/05 z 18. apríla 2004, v ktorom uviedol: „(...) *Vo veci už bola podaná ústavná sťažnosť, ku ktorej som vám zasielal písomné vyjadrenie dňa 31. 5. 2004. V prílohe tohto vyjadrenia Vám zasielam jeho rovnopis.*

Dňa 28. 6. 2004 bol v danej veci doručený Nález Ústavného súdu SR. Následne, dňa 16. 8. 2004, bol predmetný spis vyžiadaný Okresným riaditeľstvom PZ K., ktorému bol na základe pokynu sudcu zapožičaný 13. 9. 2004 a vrátený týmto orgánom 25. 10. 2004.

Dňa 18. 1. 2005 určil konajúci sudca termín pojednávania na deň 27. 4. 2005.

Súd teda v danej veci koná na základe objektívnych možností, ktoré sú v súdnom oddelení zákonného sudcu vytvorené, keď aj v súčasnosti má pridelených 656 nevybavených vecí.

Zároveň Vám oznamujem, že netrvám na tom, aby ústavný súd konal o veci samej na ústnom pojednávaní a súhlasím s upustením od neho. (...)“

Predseda okresného súdu v podaní z 31. mája 2004 predmetnú vec označil za skutkovo zložitú vzhľadom na „*nutnosť vykonať vo veci rozsiahle dokazovanie spočívajúce vo využití viacerých dôkazných prostriedkov*“. Pokiaľ ide o prietahy spôsobené súdom, ich existenciu podľa neho možno pripustiť v období od 17. marca 2000 do 2. marca 2001, avšak majú podľa neho objektívny charakter a spočívajú predovšetkým v enormnej zaťažnosti sudcov okresného súdu.

Dňa 4. mája 2005 doručili sťažovatelia ústavnému súdu svoje podanie z 28. apríla 2005, v ktorom poukazujú na správanie žalovanej v predmetnom konaní, ktoré podľa nich „*nesie znaky neúcty, znevažovania súdu, marenia priebehu súdneho konania a porušovania našich práv (práv sťažovateľov) ako práv účastníkov na strane žalovaných*“, vyjadrujú svoj nesúhlas s podaním žalobkyne doručeným okresnému súdu 26. apríla 2005, ktorým požiadala okresný súd o odročenie pojednávania z dôvodu, že navrhuje vykonať ďalšie dokazovanie výsluchom svedkov, ktorých adresy sa jej nepodarilo zatiaľ zabezpečiť, ako aj

preto, že požiadala o konzultáciu odborníka z odboru psychiatrie v predmetnej veci, ktorého záver zatiaľ nemá k dispozícii. V závere svojho podania sťažovateľa uviedli: „(...) žalobkyňa preto nemôže požívať v súdnom konaní také práva, ktoré zákon žalujúcej strane priznáva. Súčasne sú nároky účastníkov na strane žalujúcich v obidvoch súdnych sporoch absolútne neplatné, pretože odporujú § 39 Občianskeho zákonníka a u žalobcu JUDr. V. Š. aj zákonu, ktorý upravuje postavenie, práva a povinnosti advokátov ako aj vyhláske o odmeňovaní advokátov za poskytnuté právne služby.

Z týchto dôvodov považujeme postavenie žalobkyne v súdnom procese za nelegitímne, podobne ako sú nelegitímne nároky uplatnené v obidvoch súdnych konaniach a preto zotrúvame na svojej sťažnosti.“

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania, ako aj z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Okresnému súdu bol 27. novembra 1998 doručený návrh žalobkyne, zastúpenej jej právnym zástupcom, na začatie konania o určenie neplatnosti závetu smerujúci proti žalovanej v I. rade a sťažovateľom.

Pokynom z 9. decembra 1998 nechala vo veci konajúca sudkyňa JUDr. T. V. predložiť spis v predmetnej veci krajskému súdu na rozhodnutie podľa § 16 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) o jej žiadosti o vylúčenie z prejednávania a rozhodovania v predmetnej veci vzhľadom na pomer k účastníčke konania – žalobkyňi, ktorú osobne poznala. Krajskému súdu bol spis v predmetnej veci doručený 14. januára 1999 a sudkyňa JUDr. T. V. bola uznesením krajského súdu č. k. 13 Nc 5/99-6 z 27. januára 1999 vylúčená z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci. Spisový materiál v tejto veci bol následne 24. februára 1999 doručený okresnému súdu. Úpravou z 24. februára 1999 nechala vo veci konajúca sudkyňa doručiť uznesenie krajského súdu z 27. januára 1999 právnemu zástupcovi žalobkyne a žalovanej, ako aj sťažovateľom.

Následne bol spis predložený 8. apríla 1999 na pridelenie veci do iného senátu. Opatrením predsedu súdu z 20. apríla 1999 bola predmetná vec pridelená do súdneho oddelenia JUDr. M. P.

Vo veci konajúci sudca nechal pokynom z 29. apríla 1999 doručiť žalovanej, ako aj sťažovateľom odpis podanej žaloby spolu s výzvou, aby sa k nej v lehote 10 dní písomne vyjadrili.

Sťažovatelia sa k podanej žalobe vyjadrili listom zo 14. mája 1999, v ktorom súčasne navrhli, aby okresný súd vypočul v predmetnom konaní viacerých svedkov. Žalovaná v I. rade sa k podanému návrhu vyjadrila listom z 24. mája 1999.

Vo veci konajúci sudca pokynom zo 4. augusta 1999 nariadil termín pojednávania v predmetnej veci na 8. september 1999 a nechal naň predvolať účastníkov konania, ako aj právneho zástupcu žalobkyne. Podaním z 31. augusta 1999 (doručeným v ten istý deň) žalobkyňa prostredníctvom svojho právneho zástupcu ospravedlnila svoju neúčast' na pojednávaní 8. septembra 1999 z dôvodu „*účasti na liečebnom pobyte*“ a súčasne v ňom požiadala o jeho odročenie. Okresný súd pojednávanie konané 8. septembra 1999 odročil na neurčito z dôvodu neprítomnosti právneho zástupcu žalobkyne.

Podaním z 9. septembra 1999 (doručeným v ten istý deň) sťažovateľka okresnému súdu oznámila, že žalobkyňa „*zavádzajúcim spôsobom ospravedlnila svoju neúčast' na súdnom pojednávaní dňa 8. 9. 1999*“, a súčasne ho požiadala, aby pojednávania v predmetnej veci vzhľadom na trvalé bydlisko žalovanej v I. rade nariadil na pondelok alebo piatok.

Pokynom z 21. septembra 1999 vo veci konajúci sudca nariadil termín pojednávania na 5. október 1999.

Právny zástupca žalovanej v I. rade požiadal podaním z 21. septembra 1999 (doručeným 22. septembra 1999) okresný súd o „*vytýčenie pojednávania vo veci v čo možno najkratšom čase*“.

Pojednávanie v predmetnej veci konané 5. októbra 1999 okresný súd po vypočutí prítomných účastníkov konania, ako aj právnych zástupcov žalobkyne a žalovanej v I. rade uznesením odročil z dôvodu neprítomnosti žalobkyne na 15. november 1999. Pokynom zo 6. októbra 1999 vo veci konajúci sudca požiadal Okresný súd Košice I o zaslanie spisu vedeného pod sp. zn. 20 C 1340/98. Okresný súd Košice I listom doručeným 12. októbra 1999 okresnému súdu oznámil, že konanie vo veci sp. zn. 20 C 1340/98 nie je skončené, a preto možno predmetný spis zapožičať iba na nahliadnutie.

Okresný súd pojednávanie konané 15. novembra 1999 uznesením odročil na 13. december 1999, s tým že žalobkyňa bude predvolaná pod hrozbou predvedenia a uloženia poriadkovej pokuty. Pojednávanie 13. decembra 1999 okresný súd po vypočutí prítomných účastníkov konania, ako aj prítomných právnych zástupcov uznesením odročil na 17. január 2000 za účelom vykonania ďalšieho dokazovania výsluchom viacerých svedkov.

Nový právny zástupca žalobkyne advokát Mgr. V. K., K., požiadal okresný súd na pojednávaní konanom 17. januára 2000 o odročenie pojednávania, aby si mohol spis v predmetnej veci naštudovať. Okresný súd následne odročil pojednávanie na 16. február 2000.

Okresný súd pojednávanie konané 16. februára 2000 po vypočutí prítomných svedkov, právneho zástupcu žalobkyne, ako aj účastníkov konania (sťažovateľka na tomto pojednávaní predložila znalecký posudok z 12. apríla 1999 týkajúci sa zdravotného stavu poručiťky) uznesením odročil na 13. marec 2000, na ktorom malo byť ďalej realizované dokazovanie výsluchom svedkov, a právni zástupcovia boli súdom zaviazaní predložiť mu odpisy závetov.

Právny zástupca žalovanej v I. rade 23. februára 2000 okresnému súdu doručil kópie vyžiadaných závetov. Sťažovateľka ich okresnému súdu doručila taktiež v prílohe svojho listu z 23. februára 2000.

Pojednávanie konané 13. marca 2000 okresný súd po vypočutí svedkov uznesením odročil na neurčito za účelom vykonania ďalšieho dokazovania.

Vo veci konajúci sudca nechal pokynom zo 17. marca 2000 vyžiadať zdravotnú dokumentáciu poručiťky R. S. od jej poslednej ošetrojúcej lekárky.

Podaním z 28. marca 2000 sa sťažovateľ vyjadril k tvrdeniam obsiahnutým vo výpovedi žalobkyne, ako aj svedka JUDr. V. Š. v tejto veci a v prílohe tohto listu okresnému súdu zaslal svoju sťažnosť adresovanú Slovenskej advokátskej komore na advokáta JUDr. V. Š. ohľadom jeho nárokov za poskytnutú právnu pomoc (vo veci týkajúcej sa reštitučných nárokov poručiťky R. S.).

Podaním doručeným 28. júla 2000 sťažovateľka požiadala okresný súd o stanovisko k žiadosti JUDr. P. V. povereného vybavením náležitostí súvisiacich s poskytnutím finančnej pomoci obetiam holokaustu zo švajčiarskeho fondu, ktorej kópiu súdu zároveň v prílohe zaslala, ohľadom vydania potvrdenia o okruhu zákonných alebo závetných dedičov po poručiťke R. S.

Sťažovateľka v mene žalovanej v I. rade a sťažovateľov doručila 8. decembra 2000 do rúk predsedu okresného súdu sťažnosť na prietahy v konaní.

Právny zástupca žalovanej v I. rade listom doručeným 2. februára 2001 požiadal okresný súd o nariadenie pojednávania v predmetnej veci, pokiaľ možno v čo najkratšom čase.

Podaním z 23. februára 2001 právny zástupca žalovanej v I. rade oznámil okresnému súdu, že 20. februára 2001 dohodou ukončil jej zastupovanie v uvedenej veci.

Okresný súd uznesením č. k. 14 C 1592/98-81 z 2. marca 2001 ustanovil znalca z odboru zdravotníctvo, odvetvie psychiatrie, ktorý mal v lehote 30 dní od doručenia uznesenia okresnému súdu predložiť znalecký posudok týkajúci sa zdravotného stavu poručiťky. Žalobkyňa aj sťažovatelia a žalovaná v I. rade boli uvedeným uznesením zviazaní zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania.

Sťažovateľka podaním z 20. marca 2001 podala proti výroku o uložení povinnosti zaplatiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania žalovanej v I. rade a sťažovateľom odvolanie a súčasne okresný súd požiadala, aby vykonal opravu svojho uznesenia týkajúcu sa špecifikácie úlohy znalca.

Podľa úradného záznamu spísaného 22. marca 2001 sťažovateľka podpredsedníčke súdu oznámila, že jej podanie z 8. decembra 2000 nie je potrebné považovať za sťažnosť na prietahy v konaní, ale za návrh na vylúčenie sudcu JUDr. M. P. z prejednávania uvedenej veci.

Žalobkyňa 12. apríla 2001 zaplatila preddavok na trovy znaleckého dokazovania.

Podľa v spise priložených plnomocenstiev 25. apríla 2001 sťažovatelia splnomocnili na svoje zastupovanie v predmetnom konaní advokáta JUDr. P. S., K.

Krajský súd v prílohe svojho podania z 12. júla 2001 (doručeného 13. júla 2001) okresnému súdu postúpil podanie sťažovateľky z 20. apríla 2001. V podaní doručenom okresnému súdu 11. júla 2001 sťažovateľka vzniesla námietku zaujatosti proti vo veci konajúcemu sudcovi JUDr. M. P.

V spisovom materiáli sa ďalej nachádza stanovisko vo veci konajúceho sudcu k podanej námietke zaujatosti a jeho pokyn z 24. mája 2001, ktorým nechal predložiť spis v predmetnej veci krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní proti uzneseniu z 2. marca 2001 ako na rozhodnutie o vznesenej námietke zaujatosti. Krajskému súdu bol spisový materiál v predmetnej veci doručený 26. júla 2001 a ten ho následne predložil na

rozhodnutie podľa § 14 ods. 1 a § 16 ods. 1 OSP na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“).

Najvyšší súd uznesením sp. zn. Nc 118/01 zo 6. septembra 2001 rozhodol, že predsedníčka senátu krajského súdu JUDr. A. M. je vylúčená z prejednávania a rozhodovania v predmetnej veci. Spisový materiál vo veci bol následne 17. septembra 2001 doručený krajskému súdu. Opatrením z 21. septembra 2001 bola predmetná vec pridelená predsedníčke senátu JUDr. A. P. Krajský súd uznesením č. k. 15 Co 78/01, 15 Nc 13/01-93 z 22. októbra 2001 potvrdil uznesenie č. k. 17 C 1592/98-81 z 2. marca 2001 v napadnutej časti a súčasne rozhodol, že sudca JUDr. M. P. nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci. Spisový materiál v predmetnej veci bol 22. novembra 2001 doručený okresnému súdu a vo veci konajúci sudca okresného súdu nechal pokynom z 5. decembra 2001 doručiť uznesenie krajského súdu účastníkom konania (doručené riadne všetkým) .

Okresný súd na základe pokynu vo veci konajúceho sudcu z 13. marca 2002 nechal predložiť spis v predmetnej veci znalcovi za účelom vykonania znaleckého dokazovania. Znalec 26. júla 2002 doručil okresnému súdu znalecký posudok č. 105/02 z 24. júla 2002, ako aj vyúčtovanie trov znaleckého dokazovania. Pokynom z 9. augusta 2002 nechal vo veci konajúci sudca doručiť odpis podaného znaleckého posudku právnym zástupcom účastníkov konania spolu s výzvou, aby sa k nemu v lehote 15 dní písomne vyjadrili.

Právny zástupca sťažovateľov sa k podanému znaleckému posudku vyjadril podaním z 9. septembra 2002. Dňa 22. novembra 2002 bola okresnému súdu doručená odpoveď bývalého právneho zástupcu žalovanej v I. rade na jeho výzvu.

Pokynom z 15. januára 2003 vo veci konajúci sudca nariadil termín pojednávania na 3. február 2003, na ktorý nechal predvolať účastníkov konania, ako aj ich právnych zástupcov.

Listom z 31. januára 2003 žalobkyňa prostredníctvom svojho právneho zástupcu požiadala o odročenie pojednávania, pretože si nechala vypracovať odborné stanovisko k znaleckému posudku, ktoré jej ešte nebolo doručené a ktoré okresnému súdu doručí v lehote 15 dní.

Pojednávanie konané 3. februára 2003 v neprítomnosti žalobkyne okresný súd uznesením odročil na 3. marec 2003. Okresný súd následne 10. februára 2003 v súlade s týmto uznesením zaslal právnemu zástupcovi žalobkyne výzvu na vyjadrenie k znaleckému posudku a doplnenie ďalších návrhov na dokazovanie.

Okresnému súdu bolo 3. marca 2003 doručené stanovisko žalobkyne k znaleckému posudku č. 105/02 z 24. júla 2002. Pojednávanie konané v tento deň iba za prítomnosti právneho zástupcu sťažovateľov bolo z dôvodu neprítomnosti žalobkyne aj jej právneho zástupcu odročené na 17. marec 2003.

Okresný súd pojednávanie konané 17. marca 2003 po vypočutí právnych zástupcov účastníkov konania, ktorí uviedli, že ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania nemajú, odročil na 31. marec 2003.

Listom doručeným 27. marca 2003 sťažovateľ špecifikoval svoje trovy konania, ako aj trovy konania žalovanej.

Na pojednávaní konanom 31. marca 2003 okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým určil, že závetý poručiťky R. S. napísané 6. júna 1996 a 25. mája 1998 sú neplatné, a súčasne žalovanú v I. rade a sťažovateľov zaviazal zaplatiť právnemu zástupcovi žalobkyne trovy právneho zastúpenia. Podaním doručeným 2. apríla 2003 žalobkyňa prostredníctvom svojho právneho zástupcu vyčíslila svoje trovy v predmetnom konaní.

Dňa 2. mája 2003 vo veci konajúci sudca požiadal predsedu okresného súdu o predĺženie lehoty na vypracovanie rozsudku v predmetnej veci z dôvodu veľkého počtu rozhodnutých vecí. Opatrením predsedu okresného súdu z 2. mája 2003 mu bola táto lehota

predĺžená do 28. mája 2003. Predseda okresného súdu 27. mája 2003 vo veci konajúcemu sudcovi na základe jeho ďalšej žiadosti z uvedeného dňa predĺžil lehotu na vypracovanie rozsudku v predmetnej veci do 18. júna 2003. Rozsudok v predmetnej veci bol vyhotovený 11. júna 2003 a vo veci konajúci sudca ho následne nechal doručiť účastníkom konania ako aj ich právnym zástupcom. Dňa 13. júna 2003 bol spis v predmetnej veci pridelený na prejednanie a rozhodnutie sudcovi Mgr. R. P.

Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu podal 30. júna 2003 odvolanie proti všetkým výrokom rozsudku č. k. 17 C 1592/98-140 z 31. marca 2003. Rovnako žalovaná v I. rade i sťažovateľka podaním doručeným 2. júla 2003 podali proti všetkým výrokom uvedeného rozsudku odvolanie. Podaním doručeným 23. júla 2003 sťažovateľka okresnému súdu oznámila, že od 26. júna 2003 po dohode s jej právnym zástupcom bude zastupovať svoje záujmy v predmetnom konaní sama. Pokynom z 5. augusta 2003 nechal vo veci konajúci sudca doručiť podané odvolania ostatným účastníkom konania a súčasne vyzvať sťažovateľa, aby v lehote 7 dní zaplatil súdny poplatok za podanie odvolania. Sťažovateľ súdny poplatok zaplatil v kolchoch na rube tlačiva doručeného okresnému súdu 12. septembra 2003.

Vo veci konajúci sudca nechal pokynom z 20. októbra 2003 vyhotoviť predkladáciu správu pre krajský súd na rozhodnutie o podaných odvolaniach. Spisový materiál v predmetnej veci bol 23. októbra 2003 doručený krajskému súdu.

JUDr. A. M. (sudkyňa krajského súdu, ktorej bola vec pridelená) nechala pokynom z 25. novembra 2003 vyhotoviť zoznam sudcov občianskoprávneho úseku a predložiť im spis na vyjadrenie k námietke zaujatosti. Následne predložila predmetnú vec predsedovi krajského súdu spolu s jej súhlasom, aby vec bola pridelená inému sudcovi v súlade s rozvrhom práce. Predseda krajského súdu podľa § 15 ods. 1 OSP predmetnú vec 18. decembra 2004 pridelený do senátu „15 Co“.

Podaním doručeným krajskému súdu 18. februára 2004 sťažovateľka doplnila svoje odvolanie v predmetnej veci.

Vo veci konajúci sudca krajského súdu pokynom z 19. februára 2004 nariadil termín pojednávania na 21. apríl 2004 a nechal naň predvolať sťažovateľov, žalovanú v I. rade a právneho zástupcu žalobkyne, ktorému súčasne zaslal doplnenie odvolania. Právny zástupca žalobkyne doručil 25. februára 2004 poverenie pre JUDr. M. H. (advokátskeho koncipienta) na vykonávanie jednotlivých úkonov v konaní pred krajským súdom v uvedenej veci.

Podaním zo 17. marca 2004 (doručeným krajskému súdu 24. marca 2004) sa žalobkyňa vyjadrila k podaným odvolaniam.

V spisovom materiáli bolo ďalej priložené plnomocenstvo žalovanej v I. rade udelené 14. apríla 2004 advokátovi JUDr. M. B., K., na jej zastupovanie v uvedenom konaní.

Krajský súd na pojednávaní konanom 21. apríla 2004 vyhlásil uznesenie č. k. 12 CoD 81/03-191, ktorým rozsudok okresného súdu v predmetnej veci zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Podaním doručeným 26. apríla 2004 sťažovateľka zaslala krajskému súdu vyčíslenie trov odvolacieho konania žalovanej v I. rade za účasť na súdnom pojednávaní.

Spisový materiál v predmetnej veci bol 28. mája 2004 doručený okresnému súdu. Vo veci konajúci sudca okresného súdu nechal pokynom z 15. júna 2004 doručiť uznesenie krajského súdu účastníkom konania a ich právnym zástupcom.

Podaním doručeným 16. júna 2004 Úrad justičnej a kriminálnej polície Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach I (ďalej len „OR PZ v Košiciach I“) požiadal okresný súd o zaslanie spisového materiálu v predmetnej veci. Spisový materiál bol na pokyn zákonného sudcu z 13. septembra 2004 zaslaný OR PZ v Košiciach I, ktoré ho vrátilo späť okresnému súdu v prílohe svojho listu doručeného 25. októbra 2004.

Dňa 18. januára 2005 vo veci konajúci sudca nariadil termín pojednávania na 27. apríl 2005 a nechal naň predvolať účastníkov konania a ich právnych zástupcov.

Podaním doručeným 28. februára 2005 advokát JUDr. P. S. okresnému súdu oznámil, že už sťažovateľov v predmetnom konaní nezastupuje.

Žalobkyňa prostredníctvom svojho právneho zástupcu podaním z 26. apríla 2005 okresný súd požiadala o odročenie pojednávania „z dôvodu predloženia ďalších dôkazov, ktoré chce v konaní vykonať“.

Okresný súd 27. apríla 2005 uskutočnil pojednávanie podľa § 101 ods. 2 OSP bez prítomnosti žalobkyne a jej právneho zástupcu. Po vypočutí žalovanej v I. rade, sťažovateľov, ako aj právneho zástupcu žalovanej v I. rade uznesením pojednávanie odročil na 20. jún 2005. Listom z 29. apríla 2005 okresný súd vyzval žalobkyňu, aby mu v lehote 10 dní oznámila záverečné návrhy na vykonanie dokazovania.

III.

1. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želaného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98). Tieto tri kritériá zohľadňuje pri namietanom porušení práva na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote

podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj Európsky súd pre ľudské práva (III. ÚS 111/02, III. ÚS 29/03).

A) Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je žaloba o určenie neplatnosti závetov. Z obsahu súdneho spisu, z vyjadrení sťažovateľov a okresného súdu, ani z nimi predložených na vec sa vzťahujúcich listín ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť svedčiacu o právnej zložitosti veci, avšak po skutkovej stránke možno konštatovať, že v danom prípade ide o vec skutkovo zložitú vyžadujúcu si vykonanie rozsiahlejšieho dokazovania, ktoré môže spôsobiť predĺženie konania najmä v prípade, ak zistenie skutkového stavu je závislé od vypočutia svedkov, zabezpečenia znaleckého posudku, listín a pod. Spomínaná skutková zložitosť veci však nemôže ospravedlniť obdobia nečinnosti okresného súdu v predmetnom konaní.

B) Správanie sťažovateľov ako účastníkov konania ústavný súd hodnotí ako súčinnosť. Sťažovatelia boli v konaní zastúpení kvalifikovaným právnym zástupcom, reagovali na výzvy okresného súdu a na ochranu svojich práv využili účinný prostriedok nápravy, ktorý im zákon na ochranu práv poskytuje.

Sťažovateľka v rámci tohto konania využila svoje procesné práva okrem iného aj podaním odvolania 22. marca 2001 proti uzneseniu sp. zn. 14 C 1592/98, či vznesením námietky zaujatosti 11. júla 2001 proti zákonnému sudcovi v predmetnom konaní. V dôsledku uplatnenia týchto práv sťažovateľkou v preskúvanom konaní došlo k určitému predĺženiu konania okresného súdu, čo však v súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu nemožno započítať na jeho ťarchu.

Ústavný súd teda v správaní sťažovateľov nezistil žiadne okolnosti, v dôsledku ktorých by mohlo dôjsť k závažnejšiemu spomaleniu postupu súdu v predmetnom konaní.

C) Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v predmetnej veci.

Ústavný súd v preskúmanom konaní zistil dlhé obdobia nečinnosti v postupe okresného súdu, ktoré mali vplyv na doterajšiu dĺžku konania. Prvé takmer dvanásťmesačné obdobie nečinnosti okresného súdu začalo 17. marca 2000, keď zákonný sudca dal súdnej kancelárii pokyn na vyžiadanie zdravotnej dokumentácie poručiťky, a trvalo do 2. marca 2001, keď okresný súd nariadil znalecké dokazovanie v predmetnej veci. Okresný súd bol nečinný aj počas ďalšieho päťmesačného obdobia, ktoré trvalo od 9. augusta 2002, keď vo veci konajúci sudca dal pokyn súdnej kancelárii na zaslanie podaných odvolaní ostatným účastníkom konania, aby sa k nim v lehote 15 dní vyjadrili, do 15. januára 2003, keď okresný súd v predmetnej veci nariadil pojednávanie. Nečinnosť okresného súdu vo vyššie označených obdobiach bez toho, aby jeho postupu bránila zákonná prekážka, je potrebné považovať za zbytočné prietahy v konaní v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa zistenia ústavného súdu bolo predmetné konanie okrem uvedených období nečinnosti poznačené aj neefektívnym postupom okresného súdu. O takomto postupe okresného súdu v predmetnom konaní svedčí aj uznesenie krajského súdu č. k. 12 CoD 81/03-191 z 21. apríla 2004, ktorým bol zrušený rozsudok okresného súdu č. k. 17 C 1592/98-140 z 31. marca 2003 pre jeho nepreskúmateľnosť, pretože okresný súd v uvedenom prípade dôsledne nepostupoval podľa zásad ustanovených v § 132 a § 157 ods. 2 OSP.

Vzhľadom na stav konania prezentovaný urobenými procesnými úkonmi vo veci, dĺžku konania vo veci, ako aj doterajšiu judikatúru ústavného súdu, v ktorej vyslovil, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným prietahom v konaní (III. ÚS 14/00), argumenty predsedu okresného súdu súvisiace s veľkým nápadom vecí, ako aj s personálnymi problémami ústavný súd neakceptoval.

Ústavný súd konštatuje, že konanie, ktoré je predmetom posúdenia, trvá už viac ako päť rokov a dva mesiace. Z uvedenej doby sedemnášť mesiacov (t. j. jeden rok a päť mesiacov) tvoria obdobia, v ktorých v dôsledku nečinnosti okresného súdu dochádzalo k zbytočným prietahom v predmetnom konaní.

S ohľadom na vyššie uvedené obdobia nečinnosti okresného súdu, ako aj jeho neefektívny postup v predmetnom konaní nemožno dobu predmetného konania vedeného na okresnom súde ani s prihliadnutím na skutočnosť, že predmet tohto konania je skutkovo zložitý, považovať za ústavne akceptovateľnú vo vzťahu k základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako ani za primeranú vo vzťahu k právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené práva sťažovateľov boli porušené.

2. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Pretože ústavný súd zistil, že nečinnosťou okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádzajú sťažovatelia domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

3. Sťažovatelia vo svojej sťažnosti zároveň žiadali, aby im ústavný súd priznal finančné zadost'učinenie „ako náhradu nemajetkovej ujmy“ vo výške 80 000 Sk, pretože *„ujmy na ich základných právach – spravodlivosti a nestrannosti súdneho procesu, ani pri zdanlivo zákonnom súdnom procese dlhodobo vedeným zaujato v prospech žalobkyne, nie je možné dodatočne napraviť len zrušením, inak protiprávneho rozsudku, prípadne len výrokom o tom, že ich právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov porušené bolo. Naviac z výpovedí oboch žalobcov súd zistil, že svoje nároky na nehmuteľnosti alebohej činia výlučne titulom – odmeny za poskytnuté právne služby alebohej s ktorou žiadna zmluva o právnej službe uzavretá nebola. Z tohto hľadiska je závet žalobkyne z roku 1993 podľa § 39 Občianskeho zákonníka absolútne neplatný“*.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať každému zo sťažovateľov sumu 15 000 Sk (spolu vo výške 30 000 Sk). Táto suma zohľadňuje s prihliadnutím na predmet konania okresného súdu dĺžku zbytočných prietáhov v tomto konaní, ako aj neefektívny postup okresného súdu v predmetnej veci a s tým spojenú ujmu sťažovateľov.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti ústavný súd vo zvyšnej časti uplatnenému primeranému finančnému zadosťučineniu v návrhu sťažovateľov nevyhovel.

4. Sťažovatelia prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadali priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom vo výške 5 302 Sk, ktoré bližšie špecifikovali len ako odmenu za dva úkony právnej služby vrátane režijného paušálu, ktoré má okresný súd zaplatiť na účet ich právneho zástupcu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1, § 11, § 13 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb s tým, že predmet konania podľa čl. 127 ústavy pred ústavným súdom, ktorým sú základné práva a slobody, porušenie ktorých sťažovatelia namietali, v zásade nie je oceniteľný peniazmi. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v období od 1. januára 2005 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 2 501 Sk (za spoločný úkon vykonávaný pri zastupovaní dvoch osôb sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 20 %, t. j. na 2 001 Sk) a hodnota režijného paušálu 150 Sk.

V súlade s týmito ustanoveniami možno trovy konania vyčísliť ako súčet odmeny za dva úkony právnej služby vykonané pre dve osoby vrátane režijného paušálu (4 x 2 001 Sk

+ 2 x 150 Sk = 8 304 Sk). Náhrada trov konania v predmetnej veci vypočítaná podľa platnej právnej úpravy spolu predstavuje 8 304 Sk.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia spolu 5 302 Sk neodporuje platným právnym predpisom, a preto priznal náhradu trov právneho zastúpenia v celej výške uplatnenej právnym zástupcom sťažovateľov.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júna 2005